HELLE RABØL HANSEN
NAJA KINCH SOHN

"BRANDMAND, DET ER MEGET HELTE-AGTIGT"

EVALUERING AF "PROJEKT BRANDKADETTER" I KØBENHAVNS BRANDVÆSEN

AARHUS UNIVERSITET
INSTITUT FOR UDDANNELSE OG PÆDAGOGIK (DPU)

Helle Rabøl Hansen & Naja Kinch Sohn

”Brandmand, det er meget helte-agtigt”

Evaluering af ”Projekt Brandkadetter” i Københavns Brandvæsen

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, 2012

Titel:
"Brandmand, det er meget helte-agtigt".
Evaluering af "Projekt Brandkadetter" i Københavns Brandvæsen.

Forfatter:
Helle Rabøl Hansen & Naja Kinch Sohn

Udgivet af:
Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, 2012

© 2012, forfatterne

1. udgave

Kopiering tilladt med tydelig kildeangivelse

Omslag og grafisk tilrettelæggelse: Knud Holt Nielsen

Forsidefoto: Colourbox

Indhold

1. "PROJEKT BRANDKADETTER" OG EVALUERINGSOPGAVEN 4

PROJEKTBESKRIVELSE – KORT 4

EVALUERINGSOPGAVENS INDHOLD 7

FREMGANGSMÅDER OG EVALUERINGSDATA 7

EVALUERINGENS TEORETISKE HORISONT OG BØRNEFAGLIGE PERSPEKTIV 8

PRÆSENTATION AF EVALUATORER 10

LÆSEGUIDE 10

2. EVALUERINGSRESULTATER 11

"PROJEKT BRANDKADETTER" I SIN HELHED – EN SUCCES 11

"PROJEKT BRANDKADETTER" PLACERET I EN 4-TRINS SUCCESSKALA 11

3. EVALUERINGSTEMATIKKER 14

BRANDKADETFORLØB 14

"ACTION", ARBEJDE OG ANERKENDELSE 19

UNDERVISNING AF BRANDKADETTER 22

KONFLIKTER OG KULTUROVERFØRSEL 28

TIL BRYLLUP I LIBANON - FORDOMME DER FLYTTER 33

"HØR NU HER GUTTER... OG GUTINDER" 35

REKRUTTERINGSUDFORDRINGER 36

SAMARBEJDE MELLEM SKOLE OG "PROJEKT BRANDKADETTER" 38

RELATIONER SOM DE BÆRENDE STOLPER 40

4. AFSLUTNING 42

LITTERATURLISTE 43

1. "Projekt Brandkadetter" og evalueringsopgaven

Projektbeskrivelse – kort

I de senere år er der sket en stigning i hærværks- og chikanebrande i afgrænsede boligområder i Københavns Kommune (UBK/Status 2011). I enkelte af disse tilfælde udsættes Københavns Brandvæsens indsatspersonel for stenkast, trusler og negative tilråb, der besværliggør den nødvendige indsats. Derudover oplever indsatspersonellet, at der er et større antal af mindre ildspåsættelser i disse boligområder end i resten af kommunen.

Det vurderes fra "Projekt Brandkadetters" side, at ildspåsættelser og andre chikaner begås af en forholdsvis lille gruppe unge, men at en større gruppe børn og unge deltager som råbende tilskuere eller som tavse vidner (UBK/Status 2011). Problemstillingen kan forstås på den måde, at der i denne gruppe af unge er skabt en oppositionskultur mod myndighedsrepræsentanter, og indsatspersonellet fra brandvæsenet positioneres i denne forbindelse som myndigheder, der reageres overfor. Subkulturen af utilfredse unge fjerner sig og marginaliseres samtidigt fra skole- og uddannelsesmiljøerne. Omvendt vurderes det også i "Projekt Brandkadetter", at dele af indsatspersonellet i brandvæsnet gennem årene har udviklet negative forståelser og forventninger til netop gruppen af angribende unge, og relationsafstandene er dermed blevet skærpet.

"Projekt Brandkadetters" idé er at bygge bro mellem københavnske brandmænd og unge fra særlige boligområder i København ved at tilbyde uddannelse til de unge som brandkadetter i brandvæsnets regi.

Der er i "Projekt Brandkadetter" formuleret **flere formål** for aktiviteterne: *For det første* er målet at skabe gensidig kontakt mellem særlige boligområder i København og Københavns Brandvæsen, så der udvikles kendskab og respekt for indsatspersonellets opgaver – og kendskab og respekt for de unges livsforhold. *For det andet* er målet at skabe adgange til arbejdsmarkedet for de unge, som kommer fra miljøer, hvor der eksisterer uddannelses- og jobmarginalisering. *For*

det tredje at udfordre den såkaldte *"lillebroreffekt"*, hvor småbrødre følger sporet af kriminelle og semi-kriminelle storebrødre. *For det fjerde* at styrke skolekoncentrationen hos brandkadetterne. Målet på længere sigt er at sikre bred rekruttering til brandvæsnet samt at nedsætte hærværks- og chikanebrande i særlige boligområder i København (UBK/Ansøgning 2010; UBK/Succes 2011).

Målgruppe(r) for "Projekt Brandkadetter" er primært børn og unge fra særlige boligområder i København, hvor der har været konfrontationsoplevelser af den nævnte art. De unge er indtil d.d. blevet rekrutteret fra følgende lokale skoler: Rådmandsgades Skole, Hillerødgades Skole, Amager Fælled Skole, Tingbjerg Heldagsskole, Korsager Skole, Vesterbro Ny Skole, Blågårds Skole og Klostervængets Skole. Rekrutteringen foregår direkte fra skolerne, hvor projektlederen og brandpersonel, der er aktive i "Projekt Brandkadetter", præsenterer idéen. Interesserede elever skriver herefter ansøgning om optagelse af brandkadetter – og lærere og uu-vejledere[1] vælger, de elever, der optages ud fra "Projekt Brandkadetters" opstillede kriterier. I skrevne stund (Maj 2012) er 49 elever fra 7. og 8. klasser fra de nævnte skoler optaget som brandkadetter, fordelt på fire hold, hvor hold 1 og 2 startede i 2011 og hold 3 og 4 i 2012. Det et tilstræbt, at de optagede elever udgør en varieret gruppe i forhold til køn, familiære forhold, skolefaglige forhold og etniskkulturelle forhold, således at brandkadetterne kan siges at udgøre en forholdsvis bred sammensætning. Idéen med en varieret brandkadetsammensætning er at opnå dynamiske og tættere samarbejdsrelationer mellem unge med forskellige baggrunde og livsbaner. Det tilstræbes dog, at halvdelen af "Projekt Brandkadetters" unge har en eller flere udfordringer i skole-, lokal- og hjemmemiljø. Derudover er der også blevet lagt vægt på at rekruttere unge, der er i risiko for at gå i *"storebrødrenes"* fodspor, er passive i skolen og ikke tilknyttede fritidsaktiviteter, eller som har behov for positiv voksenkontakt i en undervisningssammenhæng.

Brandkadetforløbet er fordelt på tre projektfaser. *Fase et* er et grundforløb, hvor brandkadetterne i hold følger teoretisk som praktisk undervisning 12 eftermiddage efter skoletid i elementær brandbekæmpelse, førstehjælp og hjertelunge redning på Brandvæsenets uddannelsescenter – også kaldet Brandskolen. Eleverne hentes på deres skoler i en brandbus efter skoletid. Fase et afsluttes med et opvisningsarrangement for familie og nærmeste venner. *Fase to* er praktik, hvor brandkadetterne enkeltvis tilknyttes en mentor og deres lokale brandstation, og hvor de har minimum 12 praktikvagter i følgeskab med den enhed

[1] En uu-vejleder er en ungdoms uddannelses vejleder. Der er tilknyttet en uu-vejleder til alle skoler i Københavns Kommune.

(rode), de er tilknyttet på brandstationen. Fase to afsluttes med et dimensionsarrangement, hvor brandkadetterne overrækkes brandkadetbeviser samt vidnesbyrd. I *fase tre* indgår brandkadetterne i Ungdomsbrandkorpset og tilbydes fritidsjob på brandstationerne eller andre steder i brandvæsenet.

Brandpersonalet har enten en rolle som mentor eller instruktør i "Projekt Brandkadetter". Mentorrollen er knyttet til praktikken, og instruktørrollen er knyttet til grundforløbet. Der er dog flere, der har begge roller samtidigt. Derudover er der vagtmestre, brandmænd på roden (mindre personaleenhed på brandstationen), brandmænd i al almindelighed, paramediciner m.fl., som ligeledes bliver en del af "Projekt Brandkadetter", fordi de møder brandkadetterne i deres arbejde på stationerne.

"Projekt Brandkadetter" har indført et **scoringssystem**, som brandkadetterne vurderes ud fra. Der er to kategorier i scoringssystemet. En brandmandsfaglig vurdering (mestring af udstyr, brandbekæmpelse, førstehjælp mm.) samt en vurdering af, hvordan brandkadetterne mestrer det såkaldte brandmandskodeks. Brandkadetterne vurderes ud fra dette scoringssystem af den samme instruktør i hele grundforløbet. I praktikforløbet scores brandkadetterne af mentor og/eller vagtmesteren på den lokale brandstation. Scoringerne sammenfattes i et vidnesbyrd, der udleveres sammen med diplomet ved dimensionsarrangementet efter endt brandkadetuddannelse.

Brandmandskodeks dækker over udviklede rutiner for relationelle praksisser, der i dag af Københavns Brandvæsen opleves som handlinger for sikker, effektiv og kollegial indsats i udførslen af opgaver, der kan handle om at rede liv og materiel. Der er tale om forskellige gestus, der udtrykker sikkerhed for, at brandfolk i farlige situationer kan stole på, at kollegaerne handler ud fra det givne kodeks: For *det første* at man hilser tydeligt med hånd- og øjenkontakt, så man dermed viser, at man er helt klar til dagens opgaver. *For det andet* at der vises engagement i opgaverne ved at være aktivt deltagende f.eks. ved at lytte, spørge og på anden måde vise interesse. *For det tredje* at den givne opgave udføres på anvisning eller ordre. *For det fjerde* at man udviser teamhandlinger i form af at være hjælpsom, venlig, bidragende og støttende overfor de øvrige deltagere.

Evalueringsopgavens indhold

Projektleder Helle Aagot kontaktede Århus Universitet (Campus Emdrup) i starten af 2011 med en forespørgsel om evaluerende bistand. Helle Rabøl Hansen fra Institut for Uddannelse og Pædagogik gav tilsagn om at påtage sig opgaven. Forskningsassistent Naja Kinch Sohn blev ligeledes tilknyttet opgaven.

Evalueringsopgaven blev formuleret på følgende måde fra evaluatorernes side:

> Procesevalueringen varetages ved følgeforskning af "Projekt Brandkadetters" to centrale praksisaktanters udvikling: Brandkadetter og brandmænd. Der sættes særlig fokus på at følge hold 2, men der vil ligeledes blive trukket på informationer (i mindre omfang) vedrørende forløb af hold 1 og hold 3. Følgeforskningens resultater holdes op imod projektprocessens mål.

Evalueringen er en *proces*evaluering, hvor følgeforskningen undersøger "Projekt Brandkadetters" startproces og ikke projektets formål på længere sigt i form af at bryde uddannelses- og jobmarginalisering for visse unge, at nedbringe hærværksbrande og at sikre bredere rekruttering til brandvæsnet. Dertil er "Projekt Brandkadetter" stadigt for nyt.

Undervejs i forløbet blev evaluatorerne kontaktet med henblik på ad hoc børnefaglig rådgivning af interventioner i forhold til enkeltstående begivenheder i "Projekt Brandkadetter" samt konkret ad hoc evaluering og rådgivning i forbindelse med udvikling af det interne scoringssystem (se ovenfor). Den evaluerende opgave udviklede sig således undervejs til at blive såvel rådgivende som evaluerende.

Anbefaling: Procesevalueringen kombineres med undersøgelser af "Projekt Brandkadetters" langtidsvirkninger. Disse langtidsundersøgelser kan evt. påbegyndes i 2014, hvor projektet har kørt i tre år.

Fremgangsmåder og evalueringsdata

Følgeforskningen er bygget op omkring tre hovedkilder: 1) Observationsdeltagelse, 2) interviews og 2) "Projekt Brandkadetters" dokumenter.

Observationsdeltagelsen foregik på 13 feltsteder i "Projekt Brandkadetters" lokaliteter. Oversigten nedenfor gengiver på hvilke feltsteder, der er foretaget observationer – og hvor mange besøg, der er foretaget af evaluatorer:

Feltsteder i "Projekt Brandkadetters" lokaliteter	Antal besøg
Grundforløb – undervisning	4
Afhentning af børn og forældre i brandbus	2
Opvisningsarrangementer	3
Praktik	2
Brandstationsbesøg i øvrigt	3
Informationsmøder med forældre	1
Fyrværkeriskader – undervisning	1
Rekrutteringsmøder på skoler	1
Mentorkurser	½
Udvekslingsmøder med andre brandkorps	1
Brandkadetternes skoler	3
Hjemmebesøg brandkadet	1
Hjemmebesøg brandmand	1

Figur 1: Feltlokaliteter og antal besøg

Interviews: Der er gennemført i alt 14 interviews og udvidede samtaler med voksne i "Projekt Brandkadetter" (Brandmænd, paramediciner, projektleder, projektmedarbejdere, lærere og forældre). To af brandfolkene er der gennemført flere interviews og samtaler med.

Der er gennemført 16 interviews og udvidede samtaler med elever i og omkring "Projekt Brandkadetter". Udvidede samtaler dækker over lejlighedsvise snakke og telefonsamtaler med voksne og unge i projektet.

To elever fra hold 2 har (med samtykke) været udtaget til at blive fulgt mere intenst. De er blevet besøgt på deres skoler og for den enes vedkommende i hjemmet.

Dokumenter: "Projekt Brandkadetters" skriftlige dokumenter indgår ligeledes i evalueringens data. Det drejer sig om projektbeskrivelser, statusoversigter, artikler, fremmødeopgørelser over brandkadetterne og brandkadetternes scoringsresultater.

Evalueringens teoretiske horisont og børnefaglige perspektiv

Evaluatorerne er praksisforskere. Vi forstår praksis som menneskers handlinger i en konkret og historisk kontekst (Wenger 2004). Det betyder, at vi ikke alene ser på, hvad mennesker bringer med sig i deres mentale bagage, men at vi ser,

hvad mennesker gør og bliver gjort til i de sammenhænge, situationer og relationer, de befinder sig i.

Vi tager udgangspunkt i, at menneskers identiteter ikke alene stammer fra DNA og fra opdragelseskultur i hjemmene, men at identiteter også skabes i socialitet og i praksisfællesskaber med andre mennesker i samfundet. Praksisfællesskaber forklares af socialantropologerne Jean Lave og Etienne Wenger som fællesskaber, hvor deltagerne skaber og lærer noget sammen, og dermed præger sig selv og hinanden (Lave & Wenger 2003). Det kan være en skoleklasse eller et kollegaskab på en brandstation.

Den teoretiske inspiration har ført os til følgende forståelser omkring evalueringsopgaven:

- Vi betragter "Projekt Brandkadetter" som et tilbud til elever om at blive inviteret ind i brandmændenes praksisfællesskaber. Brandkadetterne er dermed ikke blot gæster, men nye og unge deltagere i en praksiskultur.
- Brandmandskulturen er en praksis, der over tid er skabt af fælles virke, fælles engagement og fælles repertoire omkring brandmandsopgaven. Disse kendetegn for praksisfællesskaber (Wenger 2004) får sine egen lokale kulturelle ritualer, som brandkadetterne inviteres ind i.
- Brandkadetterne bliver til som brandkadetter i praksishandlinger sammen med brandmændene. Dette indgår i deres identitetsdannelse – det betyder ikke nødvendigvis, at disse byggesten i identiteten indgår som personlighedstræk, der træder frem på helt samme måder i barnets/den unges andre sociale arenaer.

Evalueringen hviler ikke alene på et social praksisteoretisk grundlag, men inddrager også et børnefagligt perspektiv. Det betyder, at vi trækker på pædagogpsykologisk viden om børns behov, reaktioner, udvikling og på viden om børns interrelationelle kultur. Vi har som forskere tilknyttet Institut for Uddannelse og Pædagogik særligt fokus på børneperspektiver i læringssammenhænge.

I rapporten vil brandkadetterne blive omtalt både som børn og som unge. Rettighedsmæssigt anser vi alle under 18 år som børn jævnfør FN Konventionen for Barnets Rettigheder (Børnerådet 2012). Udviklingsmæssigt og kulturelt anser vi brandkadetterne som værende børn, der er på vej ind i ungdomstiden, hvor de i højere grad end tidligere tager beslutninger om egne livsforhold og livsvalg. Betegnelserne "børn" og "unge" i rapporten dækker således over den samme gruppe.

Præsentation af evaluatorer

Helle Rabøl Hansen er uddannet jurist og har en ph.d. grad fra Institut for Uddannelse og Pædagogik ved Århus Universitet i 2011. Helle Rabøl Hansen er forsker i skoleelevers fællesskaber og har et særligt kendskab til børnerettigheder og skolemobning. Helle Rabøl Hansen har tidligere arbejdet i regeringens Børneråd og i organisationen Børns Vilkår.

Naja Kinch Sohn er uddannet pædagogisk antropolog fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet, i 2010. Naja Kinch Sohn er børnefaglig rådgiver på den anonyme rådgivning Børnetelefonen i Børns Vilkår. Tidligere har Naja Kinch Sohn blandt andet arbejdet i Red Barnet Ungdom som leder af Anti-mobningsindsatsen samt som lærervikar på Hillerødgades Skole.

Læseguide

Læseren har nu været igennem rapportens første del, der giver en introduktion til såvel "Projekt Brandkadetter" som evalueringsarbejdet. Bemærk at vi herefter følger den såkaldte "omvendte nyhedstrekant". Det betyder, at vi starter evalueringsrapportens substans med resultaterne (2. del). Derefter kommer 3. del med oplæg og belæg til de konkluderende bemærkninger. Læseren føres i del 3 igennem en række udtagne tematikker fra evalueringens analyse, som vi, evaluatorerne, finder centrale for vurderingen af "Projekt Brandkadetter". Det er tematikker, der spænder bredt fra brandkadetforløb henover "action", køn, fordomme og til "Projekt Brandkadetters" relationer og reaktioner overfor negative enkelte hændelser i processerne.

Enkelte af rapportens afsnit slutter af med konkrete anbefalinger til projektudvikling set fra evalueringens synsvinkel. Anbefalingerne er sat med *kursiv*.

2. Evalueringsresultater

"Projekt Brandkadetter" i sin helhed – en succes

På baggrund af evalueringens analyser vurderes "Projekt Brandkadetter" samlet set som en succes ud fra tre hovedbegrundelser.

For det første opfylder projektprocessen de formulerede formål om at skabe kontakt mellem brandvæsen og unge fra særlige boligkvarterer i København – samt at give en gruppe børn og unge oplevelser af at høre til i en arbejdssammenhæng. "Projekt Brandkadetter" kan kun optage en mindre del af de elever, der søger om at blive brandkadetter, hvilket peger på, at projektets idé og omdømme har positiv signalværdi.

For det andet vurderes det, at en stor del af de deltagende brandkadetter og brandmænd har haft positivt, udviklende udbytte af "Projekt Brandkadetter" i form af gensidig kendskab og dynamisk "mester – elev" relation.

For det tredje vurderes det, at for enkelte deltageres vedkommende har "Projekt Brandkadetter" betydet radikale nye læringsdimensioner. Fra enkelte brandkadetters side i form af at tilegne sig *"oplevelser for livet"* og opnå praksisfærdigheder på højt niveau. Fra enkelte brandmænds side i form af at udvikle nære kendskaber til miljøer i Danmark, de efter egne udsagn har haft fordomme overfor.

"Projekt Brandkadetter" placeret i en 4-trins successkala

Udtrykket "samlet set" dækker over, at "Projekt Brandkadetter" i en samlet vurdering af positive som negative aspekter anses som succesfuldt. Dette betyder, at der især er tyngde på de vellykkede aspekter, men det betyder ikke udfordrings- og problemfrit. Vi har opstillet fire mulige succesniveauer for projekter, hvor der foretages evaluering af deltagernes praksisbevægelser. Skalaen er en analytisk og forenklet opstilling af forskellige trin for, hvordan sociale praksisprojekter kan placeres på en given successkala. Formålet er at visualisere, hvor vi placerer "Projekt Brandkadetter".

De fire succesniveauer indeholder følgende gradueringer:

Meget succesfuld: Projektet indeholder kontinuerlig og positiv overensstemmelse mellem procesmål og procesudførsel. Målene er nået med stor udmærkelse. Stort set alle deltagere (langt mere end halvdelen) har opnået positivt udbytte af processen, og der kan konstateres flere uforudsete positive procesvirkninger.

Succesfuld: Projektet har nået procesmål på meget tilfredsstillende vis med mindre udsving i gennemførelsesforløbet. Mestendels af deltagerne (over halvdelen) har opnået positivt udbytte af processen, og der kan konstateres enkelte uforudsete positive procesvirkninger.

Mindre succesfuld: Projektet har akkurat nået sine procesmål, men med en del udsving i kontinuitet og udbytte. Mindre end halvdelen af deltagerne har opnået positivt udbytte af processen.

Ikke succesfuld: Projektet har ikke nået de opstillede procesmål. Der er store kvalitetsudsving i forløbet, og kun en mindre del af deltagerne har opnået positivt udbytte af processen.

"Projekt Brandkadetter" placeres i kategorien "succesfuld", da procesmålene er opfyldt tilfredsstillende, og mestendels af såvel brandkadetter som brandmænd har opnået positivt udbytte af processen. For enkelte brandkadetters og brandmænds tilfælde har oplevelsen som ovenfor beskrevet været udviklingsbrydende.

Figur 2: "Projekt Brandkadetter" placeret i successkala

Det, som afholder os fra at placere "Projekt Brandkadetter" i kategorien "meget succesfuld", er bl.a. følgende forhold: Der er et vist udsving i kontinuiteten på hold 3. Der er rekrutteringsujævnheder fra hold 1 til hold 4, og der er manglende forankringer af fasen efter praktiktiden for brandkadetterne. Disse projektsvagheder anses ikke for at være dybtliggende eller uoverkommelige, men kan udfordres ved at "Projekt Brandkadetter" tilføres flere muligheder for at styrke organisationssiden.

Begrundelserne for vurdering af "Projekt Brandkadetters" positive som negative procesaspekter gennemgås i den næste del (del 3).

3. Evalueringstematikker

Brandkadetforløb

Nedenfor bringer vi en oversigt over brandkadetternes forløb på hold 1, 2, 3. Hver brandkadet optræder med et hold nummer og et individuelt bogstav. Oversigten viser, hvad hver enkelt brandkadet har gennemført (grønne krydser), om forløbet er blevet afbrudt (røde krydser), og om der har været skoleskift, skoleudsmidning eller lignende (blå krydser). I kommentarfeltet er indføjet mulige forklaringer på brud i forløbet o.a.

Oversigt over brandkadetforløb

1) **G = Gennemført grundforløb**
2) **P = Gennemført praktik**
3) **U = Tilknyttet Ungdomsbrandkorpset**
4) **F = Gennemført fritidsjob i 3. mdr.**
5) **FG = Frafaldet under eller lige efter grundforløb (Hvis X under "G" og X ved FG = frafald lige efter grundforløbet)**
6) **FP = Frafaldet under praktik**
7) **FF = Frafaldet under fritidsjob**
8) **F>3 = Frafaldet fritidsjobbet efter 3. mdr.**
9) **FU = Frafaldet under Ungdomsbrandkorpset**
10) **SUS = Smidt ud af skolen under projektforløbet**
11) **AS = Alternativ skoleordning tilbudt eller hjælp til**
12) **S = Støtteforanstaltninger iværksat**

Hold	G	P	U	F	FG	FP	FF	F>3	FU	SUS	AS	S	Kommentarer
1.a	X	X	X	X				X	…	X			
1.b	X				X	…	…	…	…	X			
1.c	X	X	X	X							X	X	”Vikar” for 1.b. Skole nedlagt. KB hjælper med nyt skolevalg.
1.d	X	X	X	X									
1.e	X	X	X	X									
1.f	X	X	X	X		X	…	…					Overgået til boksning på opfordring fra mentor.
1.g	X	X	X	X		X	…	…					
1.h	X	X	X	X									
1.i	X	X	X	X									Fik først fritidsjob i reception. Senere tilbage med succes på stationen.
1.j	X	X	X	X				X	…				Stopper muligvis pga. lektiepres og uklarhed om, hvad der skal ske efter fase 1 og 2.
1.k	X	X	X	X				X	…				Stopper muligvis pga. skoleskift og organisationsarbejde.
1.L	X	X	X	X				X	…				Mistet kontakten med kadet.
1.m	X	X	X	X									
2.a	X	X											
2.b	X	X											
2.c	X	X											
2.d	X	X											
2.e	X	X											
2.f	X	X											
2.g	X	X											
2.h	X	X											
2.i	X	X											
2.j	X	X											
2.k	X	X											
2.L	X	X											
2. m	X	X											
2. n	X	X											
3.a	%				X								Rekrutteringsuklarhed. Ingen forældreintro.
3.b	%				X								Rekrutteringsuklarhed. Ingen forældreintro.
3.c	X												
3.d	X												
3.e	X												
3.f	X												
3.g	X												
3.h	X				X								
3.i	X					(X)							Et udfald under G.
3.j	X					(X)							
3.k	X												

- Hold 1 er d.d. (maj 2012) færdige med grundforløb, praktik og fritidsjob og er tilknyttet Ungdomsbrandkorpset.
- Hold 2 er d.d. (maj 2012) færdige med grundforløb og praktik og er i gang fritidsjob og er aktive i Ungdomsbrandkorpset.
- Hold 3 er d.d. (maj 2012) færdige med grundforløb og i gang med praktik.
- Hold 4 startede grundforløb i april 2012 (Ikke medtaget i oversigten).

Mønstre i brandkadetforløb

Oversigten viser, at gennemførelsen ligger meget højt for alle hold på grundforløbet. Gennemførelsesprocenten på grundforløb for alle tre hold ligger på 96 %. Gennemførelsesprocenten på praktikken ligger på 96,3 %, hvad angår hold 1 og 2. Gennemførelsesprocenterne ligger således en del højere end de opstillede mål i projektets succeskriterier, hvor målene var angivet til 80 % for gennemførelse på grundforløb og 60 % for gennemførelse af praktikken.

Hold 3 er i skrevne stund i gang med praktikken, og her begynder billedet at se lidt anderledes ud eftersom, der er lidt flere frafald og uklarheder med hensyn til enkelte brandkadetters grundforløb og praktikperiode. Kontinuiteten i gennemførelsesforløb ser således ud til at falde på hold 3. Det kan skyldes en kombination af flere forhold: Rekrutteringskutymerne kan havde været anderledes på de nytilkoblede skoler, og der har været et fravær af gennemgående koordinator fra brandpersonellet side, da hold 3 startede i "Projekt Brandkadetter". Det kan heller ikke afvises, at modsætningen mellem på den ene side "Projekt Brandkadetters" naturlige ekspansion med løbende nye hold og på den anden side den forholdsvis lille gruppe af projektmedarbejdere, der skal være "værter" for en hastigt voksende brandkadetgruppe, påvirker kontinuitetsgraden. Denne modsætning betyder, at det tætte followup, der har været for hver enkel brandkadet på hold 1 og 2, ikke i samme omfang fra starten af har været gældende for hold 3 og 4.

Med followup menes løbende dialoger med brandkadetter, forældre, lærere og mentorer, hvis og når der har været problemer med brandkadettens deltagelse i "Projekt Brandkadetter" eller i brandkadettens liv i øvrigt. Der har ligeledes været iværksat interventioner ved særlige lejligheder især blandt hold 1 og hold 2 brandkadetter. Dialoger og interventioner har været med til at skabe stabilitet og tillidsforhold mellem brandkadetter og "Projekt Brandkadetters" medarbejdere (mentorer, instruktører, projektmedarbejdere og projektledere). Nedenfor bringes et eksempel på en intervention fra "Projekt Brandkadetters" side i en skolesag:

Eksklusion fra "gyseraften"

En brandkadet fra hold 1 smides ud af den folkeskole, han går på grundet en slåskampepisode, hvor man fra skolens side oplever, at den pågældende brandkadet har været unødigt voldsom. Brandkadetten får et nyt skoletilbud på en anden skole. Den nye skole melder tilbage til "Projekt Brandkadetter", at det går godt med at integrere brandkadetten.

Kort efter opstår der dog en konflikt, der ender med, at brandkadetten ikke får lov at deltage i skolens "gyseraften" arrangement.

En af instruktørerne henvender sig herefter til brandkadettens lærer på den "nye" skole. Instruktøren fortæller om brandkadetten, at *"hos os* (brandvæsnet… red.) *er han en sød og kvik dreng"*. Instruktøren overtaler læreren til at give brandkadetten en chance.

Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at der er begyndende frafald på hold 1 og 2 efter praktikperioden, hvor kadetterne skal starte i Ungdomsbrandkorpset. Det kan skyldes flere forhold. *For det første* kan "nyhedsinteressen" for "Projekt Brandkadetter" blandt brandkadetterne være afløst af et mere hverdagspræget forhold til opgaverne. *For det andet* oplever en del brandkadetter, at form og indhold for deres tilknytning til brandmandsmiljøet efter de første faser er "løsere". Det "løse" skal ikke forstås som fravær af aktiviteter i Ungdomsbrandkorpset, da der tilbydes en bred vifte af forskellige aktiviteter, men at disse aktiviteter opleves af brandkadetterne som mindre præget af brandmandsfaglige rutiner sammenlignet med deres oplevelser i grundforløbet og i praktiktiden. Ikke mindst fordi tomandspartnerskabet mellem brandkadet og mentor formelt set er afsluttet, når brandkadetterne er nået til ungdomsbrandkorpsfasen i "Projekt Brandkadetter" (læs om projektforløbets faser ovenfor). Betydningerne af brandkadetternes binding og brud til deres mentor fremgår af udtalelsen nedenfor fra en brandkadet kort tid efter afslutning af praktik og fritidsjob:

> *"Jeg savner min mentor rigtig meget, men vi har aftalt, at jeg gerne må komme og besøge ham på stationen"* (Brandkadet/pige).

Anbefaling: Faserne efter grundforløb og praktik gentænkes med henblik på, hvordan der fortsat kan trækkes på tomandspartnerskabet mellem brandkadet og mentor.

"Problematisk adfærd"

Ud fra "Projekt Brandkadetters" første og indledende beskrivelser af formålene med indsatsen har der ligget en implicit antagelse om, at frafaldet af brandkadetter især kunne ske blandt unge med ustabile skole- og hjemmeforhold. Det er en antagelse, der kan nuanceres, idet frafaldet ser ud til at være mest markant hos brandkadetter, hvis hjemme- og skoleforhold beskrives som stabile og positive. Omvendt er brandkadetter med en særlig grad af stærk tilknytning til "Projekt Brandkadetter" i form af ekstra fremmøde og hyppig kontakt til mentor ofte fra gruppen af brandkadetter, man fra "Projekt Brandkadetters" side forventede kunne udvise *"problematisk adfærd"*. Det peger på, at beskrivelserne af "Projekt Brandkadetters" målgrupper indeholder en forestilling om, at mulige negative udfordringer i brandkadetternes baggrunde pr. automatik skulle føre til disciplinære problemer ved deltagelse i projektet, hvilket ikke har været tilfældet for de fleste brandkadetforløbs vedkommende. I afsnittet nedenfor om "Forventninger om kulturoverførsel" beskæftiger vi os mere indgående med dette tema.

Rekruttering

Rekrutteringen af unge til "Projekt Brandkadetter" synes at følge forskellige rationaler. I projektbeskrivelsens første dokumenter fremgår det, at målet er, at 50 % af de tilknyttede unge bærer på en eller flere udfordringer med hensyn til skolegang, hjemmeforhold, bekendtskabsmiljø og fremtidsmuligheder. I projektets første tid udtaler projektleder og mentorer, at *"det ikke skal være de allermest dårligst stillede børn"* af hensyn til de krav, der forventes af brandkadetterne.

Enkelte lærere fra rekrutteringsskolerne har benyttet rekrutteringen som en form for "*belønning*" for god skoleindsats. Andre slags hensyn fra lærerside har eksempelvis været: *"Det vil han have godt af"* eller om *"børnene kan rumme det"*. Nogle har lagt vægt på elevens evner til at påtage sig opgaver og ansvar og har valgt ansøgere, der f.eks. er aktive i elevrådsarbejde.

På den ene side kan de mange forskellige hensyn føre til, at brandkadetterne netop repræsenterer den bredde, man fra "Projekt Brandkadetters" side tilstræber. På den anden side kan balancen på grund af mange forskellige rationalers samspil forskubbes således, at man ikke i tilstrækkeligt omfang får tag i unge med tilknytning og kendskab til marginalitetstruede miljøer. Læs mere i afsnittet nedenfor om "Projekt Brandkadetters" rekrutteringsudfordringer.

Anbefaling: "Projekt Brandkadetters" leder og instruktører udvælger i samarbejde med lærerne de enkelte elever til projektet, således at der tages hensyn til såvel skoleforhold som til mere projektgenerelle mål i rekrutteringen. Dette vil kræve, at der afses ressourcer til, at "Projekt Brandkadetters" folk får mulighed for at besøge hverveklasser flere gange i rekrutteringsforløbet.

"Action", arbejde og anerkendelse

"Projekt Brandkadetters" store gennemførelsessucces på grundforløb og til dels i praktikperioden kan på baggrund af følgeforskningens materiale siges at være bygget på tre forhold, som vi kalder for "de tre A'er": "Action", arbejde og anerkendelse[2].

Med "action" menes den grad af spænding og højrelevans, som brandkadetterne oplever i udførelsen af brandkadetopgaverne i samarbejde med brandfolkene. Med "arbejde" menes den grad af autencitet, der ligger i, at brandkadetterne deltager i brandmændenes arbejdspraksisser. Med "anerkendelse" menes den positive, støttende og respektfulde adgang, der tilbydes til praksis fra brandmændenes side.

"Action"

Det er gennemgående i brandkadetternes tilbagemeldinger om brandmandsmiljøet, at de benytter ord og ladninger, der peger på, hvordan det actionprægede indhold udgør en tiltrækningskraft. I interviews med elever, der har søgt eller har overvejet at søge om at blive brandkadet, fremgår det, at "Projekt Brandkadetter" er *"spændende"* og dem, der udvælges er *"heldige"*, samt at brandbiler og brandstationer er fascinerende. Eleverne blev spurgt, hvorfor de er interesserede i "Projekt Brandkadetter":

> *"Der er mange udfordringer i det, at sidde i en brandbil og sådan. Og slukke ild… Det er spændende… De er heldige, dem der kommer med"* (Dreng 8. klasse).

> *"Brandmand, det er meget helte-agtigt… Det lyder meget sådan heltemodigt og action-agtigt, så jeg synes, det er spændende og komme ud og se dem slukke ild og køre igennem alt med sirener og sådan noget"* (Dreng 8. klasse).

[2] Der tages her udgangspunkt i Morten Nissens forståelse af anerkendelse som at få adgang til deltagelse (Nissen 2012).

> *"Altså… jeg har altid haft en fascination af brandbiler og brandstationer og sådan noget. Det, tror jeg, stammer helt tilbage fra min børnehave, fordi den lå lige ved siden af en brandstation… Hver gang man kunne høre brandbilerne komme, så løb vi ud til vejen… så man kunne se dem"* (Pige 8. klasse).

Det actionprægede islæt i "Projekt Brandkadetter" bekræftes og understreges af den stærke signalværdig, der ligger i, at eleverne hentes til undervisningen under grundforløbet på deres skoler af brandbusser. Dertil kommer, at brandkadetterne modtager brandmandsnummer og får syet en autentisk brandmandsuniform.

I gruppen af elever med kontakt til marginalitetstruede unge reflekteres der over den status, der knyttes til brandmænd vs. til politifolk:

> *"Jeg tror ikke, der er kastet sten efter brandfolk. Det er jo noget andet end politi. Altså brandmænd de gør ikke nogen ondt eller fortræd. Men politiet, når de er der ude, så er det sådan meget: "Fra vejen!" og hvis man ikke kan, så er det meget sådan fremadkørsel, eller de tager battet frem og skubber. Og selvfølgelig kommer man til at tænke: Fuck jer. Jeg kaster lige en mursten efter jer, eller spytter efter jer. Brandfolk generer jo ikke nogen, de reder liv…"* (Brandkadet/dreng)

Det er bemærkelsesværdigt, at selvom brandkadetten her forklarer, hvordan der fra hans perspektiv er forskelle på brandmandspopularitet i sammenligning med politipopularitet, så ville brandkadetten alligevel gerne overskride denne popularitetsforskel og melde sig som politikadet, hvis det var muligt:

> Brandkadet: *"Jeg troede også, at brandmænd var meget mere lede i det, indtil jeg blev brandkadet. Man ville måske også tænke det anderledes, hvis der var sådan noget som politikadet. Så ville man måske tænke, at de havde et hårdt arbejde".*
>
> Interviewer: *"Ville du melde dig som politikadet, hvis det var muligt?"*
>
> Brandkadet: *"100 %. Jeg tror hellere, jeg ville melde mig som politikadet end som brandkadet. Der er jo mere gang i den…".*

Med udgangspunkt i beskrivelser af fjendtlige konfrontationer mellem marginaliserede unge og myndighedspersoner (UBK/Status 2011) er det interessant, at der i grænseområdet til marginaliserede ungdomsmiljøer tilsyneladende eksisterer en dobbelthed i forståelse af politietaten. Politiet forstås både som modstandere i konfrontationer og samtidigt som potentielle action-makere.

Arbejde

"Projekt Brandkadetter" adskiller fra en lang række andre sociale børne- og ungdomsprojekter ved at være et tilbud om inddragelse i et stykke reelt voksenarbejde. Der er ikke tale om parallelle børne- og ungdomsaktiviteter, der blot imiterer voksenarbejde – men aktiviteter, der er direkte udøvelse og deltagelse i dele[3] af brandmandsstabens funktioner. Brandkadetternes øvelser i grundforløbet er i tilpassede udgaver bygget op efter træningsstandarder i brandvæsnet, og brandkadetterne deltager i udrykninger, efterslukninger og i vedligeholdelsesarbejde af brandslukningsudstyr. Derudover forventes det, at brandkadetterne udøver de kulturelt skabte brandmandskodeks som at give hånd, holde øjenkontakt, vise engagement og parere ordre. Vi vurderer, at den direkte deltagelse skaber tillid og bånd mellem brandkadetter og brandmænd:

> *"Når alarmen ringer får man et "kick", og de rigtige brandmænd regner med en. Fedt"* (Brandkadet/pige).

Vi vurderer, at de fleste brandkadetter hurtigt under grundforløbet tilegner sig de forventede brandmandskodeks og bliver fortrolige med gestus som f.eks. at give hånd og holde øjenkontakt. Det gælder også for brandkadetter, hvor disse gestus ikke er almindelige på tværs af alder og køn i deres øvrige sammenhænge.

Anerkendelse

Foruden "action" og deltagelse i brandmændenes arbejde oplever de fleste brandkadetter, at de mødes med stor imødekommenhed, interesse og respekt fra brandpersonalets side, hvilket har øget brandkadetternes tilhørsforhold til "Projekt Brandkadetter":

> *"Brandmændene og vagtmesteren forklarer mange ting, når vi er på udrykninger. De gør meget ud af, at jeg skal forstå tingene. Jeg bliver virkelig respekteret, selvom jeg kun er 14 år"* (Brandkadet/pige).

> *"Men de* (brandmændene… red.) *stoler på os og det hele. Vi bliver nogle gange kaldt for brandmænd, nogle gange for brandkadet. Det er meget, at de stoler på os. Det kan jeg godt li"* (Brandkadet/dreng).

[3] Med "dele af" menes, at brandkadetter ikke deltager i alle brandmandsfunktioner. Det gælder især opgaver, der indeholder en vis sikkerhedsrisiko.

"Jeg er ikke bange, når jeg er med på udrykning, for brandmændene har styr på det" (Brandkadet/dreng).

Undervisning af brandkadetter

Grundforløbet er tænkt som den del af "Projekt Brandkadetter", hvor brandkadetterne skal lære de færdigheder, der er nødvendige for, at de kan indgå i en rode på brandstationerne uden at udgøre en sikkerhedsrisiko for sig selv og andre. Vi vurderer, at det lægger et særligt stort pres på den undervisning, der foregår i grundforløbet.

Set ud fra en helhedsbetragtning fungerer undervisningen på grundforløbet godt. Instruktørerne formidler viden om Københavns Brandvæsen samt om grundlæggende brandslukningsfærdigheder med stor indlevelse og engagement på trods af, at de ikke har teoretisk, didaktisk viden om undervisning af børn. Vi vurderer, at det lykkedes for instruktørerne at bruge deres stolthed ved brandmandsarbejdet til at skabe energisk undervisning for brandkadetterne.

Det er undervisningen på grundforløbets fortjeneste, at brandkadetterne kan indgå i rutinerne på brandstationerne i praktikperioden. De fleste mentorer udviser tillid til, at brandkadetterne f.eks. selv kan tjekke deres sikkerhedsudstyr, når de møder ind på vagt, fordi de har fået undervisning i det på grundforløbet.

Beretning fra evaluatorernes felt-logbog:

Praktik

Da jeg kommer til brandstationen, mødes jeg med mentor, der fortæller, at brandkadetten har fået tidligere fri fra skole og er allerede kommet. Han er i gang med at sætte en ny iltflaske på sit udstyr. Det er en fast rutine for alle brandmænd og dermed også brandkadetterne at tjekke sit udstyr. I dag var brandkadetten kommet tilbage til mentor, fordi der ikke var nok ilt i hans flaske. Mentor havde derfor sendt ham ned for at skifte flasken. Da jeg spørger, om brandkadetten kan finde ud af det selv, svarer mentor, at det har han lært på grundforløbet. Hvis han ikke kan, kan han bare komme og hente ham.

Mentor og jeg går ud til brandkadetten, der er ved at skifte iltflasken i samarbejde med en anden brandmand. Brandkadetten virker meget sikker i,

> hvad han gør, men har brug for lidt vejledning. Brandmanden lader brandkadetten forsøge sig frem, således at brandkadetten laver fejl, som han bagefter får vejledning i, hvordan han kan rette. Jeg oplever, at der er en rigtig god stemning og et godt samarbejde mellem brandkadetten og både brandmanden og mentor.

Så meget at lære – så lidt tid

"Projekt Brandkadetter" har udarbejdet en undervisningsmanual, som undervisningen på grundforløbet tager udgangspunkt i. Flere af instruktørerne har en oplevelse af ikke at kunne nå at gennemgå det planlagte materiale på den afsatte tid. De har endvidere en fornemmelse af, at brandkadetterne ikke kan huske de informationer, de giver dem.

Misforholdet mellem hvor meget viden det forventes, at brandkadetterne tager til sig i undervisningen, og den viden brandkadetterne reelt opnår, kan skyldes to faktorer. *For det første* at brandkadetterne modtager undervisningen om eftermiddagen i forlængelse af deres skoledag. Det betyder i praksis, at brandkadetterne har en "skoledag" på 9-10 timer, hvor det kræves, at de er engagerede og aktivt lyttende. *For det andet* vurderer vi, at brandkadetterne modtager en forholdsvis stor mængde informationer i undervisningen, som ikke alle er direkte relaterede til det konkrete arbejde, der udføres på brandstationerne.

Det er dog også vores vurdering, at brandkadetterne rent faktisk i størstedelen af tiden holder koncentrationen og engagementet gennem undervisningen. Det kan tilskrives to aspekter ved undervisningen, som virker særligt dragende på brandkadetterne: 1) Når instruktørerne fortæller anekdoter fra deres arbejde, og 2) når undervisningen bliver praksis baseret og f.eks. tager form af rollespil – eller det som en brandkadet kalder for *"aktiv læring"*. Aktiv læring er et begreb, der også anvendes i læringsdidaktiske landskaber, og som betyder, at der knyttes handlinger til læringssituationen.

Vi vurderer, at der hvor undervisningen af kadetterne fører til effektiv læring, netop er i de tilfælde, hvor de givne informationer efterfølgende eller samtidigt visualiseres eller afprøves direkte. Nedenfor er et uddrag fra en undervisningsgang på grundforløbet, der viser dynamisk samspil mellem instruktører, brandkadetter og opgaveudførelse:

Undervisning i løfte- og bærerteknik på grundforløbet

Undervisningen tager form af klasseundervisning i et lokale på Brandskolen, hvor to instruktører fortæller om opbygningen af Københavns Brandvæsen og samarbejdet mellem de forskellige brandstationer. Brandkadetterne stiller mange uddybende spørgsmål, der især koncentrerer sig om sikkerhedsrisikoen ved brandmændenes arbejde. Instruktørerne underbygger deres svar ved at fortælle om egne og kollegaers erfaringer.

Instruktørerne rejser sig for at vise, hvordan man lægger en person i stabilt sidelege. Brandkadetterne rejser sig alle uopfordret op fra deres pladser i klassen og stiller sig i en tæt kreds rundt om instruktørerne. På tværs af skoler hjælper brandkadetterne instruktørerne både ved verbalt at foreslå løfteteknikker og fysisk ved at hjælpe med at lægge den ene instruktør i stabilt sideleje. Alle deltager engageret.

Efterfølgende viser instruktørerne, hvordan brandmænd kan bære mennesker ud af brændende huse ved hjælp af et *"brandmandsgreb"*. Udførelsen af brandmandsgrebet medfører anerkendende bemærkninger fra brandkadetterne.

Nu skal brandkadetterne selv lægge hinanden i stabilt sideleje. Da de har øvet sig i noget tid med vejledning fra instruktørerne, forsøger brandkadetterne at løfte hinanden i brandmandsgreb. De har svært ved det og falder en del rundt mellem hinanden. Det medfører, at en del af drengene begynder at slås for sjov. Der er en god stemning i klassen blandt instruktører og brandkadetter.

Indsatspersonellet har flere gange gjort evaluatorerne opmærksomme på, at de ikke oplever sig fuldt ud kompetente til at tilrettelægge undervisningen i forhold til "Projekt Brandkadetters" målgruppe. Instruktørerne er uddannede til at undervise kollegaer i brandbekæmpelse samt førstehjælp, men som flere af instruktørerne gør opmærksom på, er der forskel på at undervise børn og voksne. Flere instruktører har i den forbindelse givet udtryk for, at de ikke føler sig *"klædt godt nok på til opgaven"*.

Action møder kedsomhed

Enkelte brandkadetter har givet udtryk for, at undervisningen til tider er kedelig. Kedsomheden opstår, når et emne eller en øvelse bliver gentaget flere gange.

> *"Det var meget sådan med at gennemgå, og gennemgå, og til sidst fik man bare nok af det, men nu kan vi det fuldt ud"* (Brandkadet/dreng).

Som det fremgår af udtalelsen, forstår brandkadetten dog godt nødvendigheden af gentagelserne. En instruktør beskriver det således:

> *"De brokkede sig jo meget over det der med, at det er kedeligt, nu skal vi lave det samme igen… Og sådan er det jo også at være brandmand. Det er jo ikke altid det brænder, så laver vi jo alt muligt andet. Netop øvelser, og øvelserne laver vi, fordi vi skal være 100 % sikre på, at når det så brænder, så kan alle lave det de skal. Fordi hvis de ikke kan, så går det galt… Og det er svært at forstå, når man er 13 år… Men der kom faktisk nogle af børnene tilbage, der da vi havde eksamen efter de tre måneder… og sagde: Nu kan vi godt forstå, hvad du siger."*

Vi vurderer, at frustrationen over gentagelserne kommer, fordi gentagelserne står i kontrast med forventningen om, at det at være brandmand altid er actionpræget. Det "kedelige" kan derfor måske lige så godt forstås af de voksne som "mere stille". Kedsomheden eller det mere stille virker dog ikke til at få brandkadetterne til at springe fra, hvilket bliver tydeligt af nedenstående citat fra en brandkadet, der gengiver en samtale mellem ham og en brandkadet fra et af de senere hold:

> *"Jeg sagde til ham: Man skal bare holde en smule ud, fordi det kommer til at blive virkelig sjovt, og du kommer til at få oplevelser og få nye venner. Det bliver rigtigt fedt. Så sagde han til mig: Ja 100 %".*

Engagementets mange former

Der synes at være en forståelse blandt en del af brandmændene om, at børn på brandkadetternes alder er vanskelige at styre, når de er flere samlet på samme sted:

> *"Nu kender vi jo unge – De snakker, når de er sammen"* (Instruktør).

> *"Til undervisningen, der laver de jo fis og ballade… I praktikken er de jo til at styre, og de hører efter* (Mentor/instruktør).

En brandkadet har forklaret, hvordan han vurderer engagementet i undervisningen på hans hold:

> *"Der er folk som mig, der gerne vil have det sjovt, men som selvfølgelig også vil lære… Jeg følger med, jeg får viden, og jeg har det sjovt"* (Brandkadet/dreng).

Det kan tænkes, at det brandkadetten opfatter som at *"have det sjovt"*, af instruktørerne opfattes som en forstyrrelse af undervisningen, ukoncentration eller *"ballade"*. Ifølge brandkadetten er sjov og viden dog ikke noget, der nødvendigvis udelukker hinanden. Flere af brandkadetterne oplever, at de kan mestre begge ting på samme tid. Brandkadetten ovenfor forklarer, hvordan han oplever, at kadetterne har forskellige ønsker og behov, hvor nogle brandkadetter kun vil have viden, nogle kun vil have sjov, og andre vil have en blanding. Modsat beskriver en anden brandkadet, at hun er glad for at være alene ude i praktikken, fordi hun så *"koncentrerer sig bedre"* om undervisningen. Børne- og ungdomsforskning peger på, at børn i denne alder ofte positionerer sig meget proaktivt sammen med jævnaldrene. Derfor kan det *"at have det sjovt"* og *"lave fis og ballade"* være lige så vigtigt og nødvendigt for dem, som at modtage mere skolastisk viden (Se f.eks. Gilliam 2009).

Vi er endvidere stødt på flere diskussioner mellem instruktørerne om, hvilke signaler kroppen sender med henvisning til, at brandkadetterne virker ukoncentrerede, hvis de f.eks. hænger – grænsende til at ligge ned – i stolene. Der kan stilles spørgsmålstegn ved, om brandkadetterne har samme opfattelse som brandfolkene, når det angår kropssprog. Igen kan behovet for at positionere sig til jævnaldrene være en faktor. Blandt nogle børn kan der opstå en kultur, hvor det at virke skoleinteresseret har lavstatus. Det gælder derfor om at undgå at virke skoleinteresseret, også selvom man reelt er det. Det kan dog også tænkes, at børnene ikke tillægger kropsholdningen noget særligt. Vi har set flere eksempler på brandkadetter, der hænger i stolene, men som samtidigt stiller mange uddybende og reflekterede spørgsmål til undervisningen. Og omvendt har vi oplevet brandkadetter, der sidder ranke i deres stole, men som tilsyneladende dagdrømmer, da de efterfølgende ikke kan huske, hvad der er blevet sagt.

Opvisninger som drivkraft og symbolik

På hvert brandkadetforløb er der to opvisninger. En som afrunding af grundforløbet og en der fungerer som en dimensionsopvisning, brandkadetterne skal gennemføre for at bestå brandkadetuddannelsen. Opvisningerne tiltrækker stor opmærksomhed. Ikke kun fra brandkadetternes familie og venner, men også fra skolerne og Københavns Brandvæsen. Ved flere opvisninger har lokale og landsdækkende medier endvidere været til stede.

Opvisningerne kan forstås som resultatet af undervisningen på grundforløbet. Her viser brandkadetterne uddrag af det, de har lært på Brandskolen. De brandkadetter, vi har været i kontakt med, har udtrykt et stort ønske om at kla-

re sig godt. De er meget koncentrerede om de opgaver, de får, og de er meget stolte over deres præstationer.

> *"Den første den gik faktisk rimelig perfekt. Det hele gik efter planen. Jeg synes, det gik virkelig godt. Alt det, jeg skulle, gik fint. Alle de andre, hele BC udlægningen gik godt, højtryk og førstehjælp det gik helt fint"* (Brandkadet/dreng).

> *"Til opvisning skulle vi vise alt det, vi har lært. Det gik ret godt… Det var sådan rigtig fedt og se alle de mennesker, der kiggede på os, blive helt forbløffede og tænke, ej de tør ikke at lave sådan noget. Det var ret fedt… Det var en ret fed følelse"* (Brandkadet/pige).

> *"Sådan nogle eksaminer her så var jeg slet ikke nervøs. Der var vi sammen og var et team, men når jeg er ene mand, så bliver man lidt panikket, hvis man ikke kan det hele. Men jeg kunne faktisk det hele, og vi var fire om det. Og det gik rigtigt fint jo. Jeg var slet ikke nervøs. Jeg var kun en smule nervøs for at fejle foran alle"* (Brandkadet/dreng).

Opvisningerne fylder meget i brandkadetternes bevidsthed. Det er noget, de både glæder sig til og kan være nervøse over. Vi vurderer, at opvisningerne udgør en motivationsfaktor og en drivkraft for brandkadetterne i undervisningen, hvilket blandt andet kommer til udtryk i en brandkadets overvejelser om opvisningerne: *"Jeg tænker, at jeg må tage mig sammen"*.

Instruktørerne lægger stor vægt på, at opvisningerne udføres korrekt. Det synes som om, at opvisningernes spændvidde mellem fejlfrit og fejlfyldt fremstår som beviser for, hvorvidt brandkadetterne har lært det nødvendige eller ej. Det betyder, at opvisningerne i og for sig også opleves som symboler for undervisningen og instruktørernes effektivitet og dueligheden.

Men der er andre ting på spil ved opvisningerne end at mestre arbejdsopgaverne. En brandkadet beskriver, hvordan der ud fra hans vurdering skete en forværring af holdets præstationer fra den første opvisning til dimensionsopvisningen gående fra *"perfekt"* til *"godt"*, fordi holdet efter tre måneders praktik hver for sig ikke længere havde øvelse i at samarbejde. Brandkadetterne kunne alle deres respektive arbejdsopgaver, men den manglende træning i at samarbejde vanskeliggjorde udførelsen og hurtigheden i opvisningen.

Der er to elementer i brandkadettens beskrivelse, der er værd at hæfte sig ved. På den ene side at grundforløbet sammensat med praktikforløbet medfører, at alle brandkadetter føler sig rutinerede i brandsluknings- og førstehjælpsfærdig-

heder. På den anden side at samarbejde er en elementær del af brandmandsopgaven, der ikke kan negligeres, når brandkadetterne skal udføre opvisninger.

Anbefalinger vedrørende undervisningen af brandkadetter:

- *Mentorer tilbydes mere uddannelse om "Projekt Brandkadetters" målgruppe samt undervisningsdidaktik målrettet børn.*
- *Undervisningsmanualen forkortes, så den kun indeholder de mest nødvendige pointer for, at brandkadetterne kan indgå i rutinerne på en brandstation.*
- *Husk at brandkadetterne fortsætter deres læring om rutiner og kutymer i brandvæsenet i deres praktik.*
- *"Projekt Brandkadetters" pointer formidles gennem aktiv læring, hvor instruktioner videregives og afprøves i samtidighed. Hvor det ikke er muligt at formidle budskaber gennem aktiv læring, kan instruktørerne supplere undervisningen med anekdoter, der anskueliggør vigtigheden af det, der undervises i.*
- *Undgå mere end 3-5 pointer pr undervisningsgang, så brandkadetten kan rumme de mange oplysninger.*
- *Opvisningerne bevares som motivationsmål og drivkraft i undervisningen.*
- *Der tages højde for nødvendigheden af at øve samarbejdet mellem brandkadetterne inden opvisningen efter praktiktiden, hvor kadetterne som gruppe ikke har været sammen i en længere periode.*

Konflikter og kulturoverførsel

Der har i skreven stund været 49 elever knyttet til "Projekt Brandkadetter" (hold 1-4). Igennem "Projekt Brandkadetters" første ¾ år har der været ca. fem brandkadetbegivenheder, der har givet anledning til overvejelser om sanktioneringer o.l. Disse begivenheder har eksempelvis bestået af ulovlig bilstart af mindreårig, en mentor er blevet tiltalt *"bøsse"*, rod og ødelæggelser i brandmandsstue, tyveri af penge i sodavandskasse og ildpåsættelse af viskestykke i gården til en af brandstationerne. Ikke alle begivenhederne er "opklaret" som brandkadetskyldige sager, det gælder f.eks. tyveri- og ildspåsættelsessagen, men ifølge brandpersonellet på de pågældende steder er der bestyrket mistanke mod enkelte navngivne brandkadetter.

Fra et evalueringsperspektiv vurderer vi, at der har været forholdsvis få af den slags ureglementerede begivenheder set i forhold til den grad af problematiseret baggrund, dele af "Projekt Brandkadetters" målgruppe som udgangspunkt er blevet beskrevet med.

I forbindelse med begivenhederne synes der at opstå en reaktion, der i første omgang påkalder forslag og ønske fra brandpersonellets og brandchefers side til øjeblikkelige sanktioneringer i form af hurtig bortvisning. Reaktionerne har i enkelte tilfælde haft karakter af overraskelse og panik. Mange af sagerne er efter den første reaktion dog blevet håndteret ud fra bl.a. projektlederens ønske om at være dialogisk og give brandkadetterne mulighed for at afgive forklaring. Det har medført, det man kalder for "milde" sanktioneringer såsom karantæne i en uge eller påbud mod ophold på brandstationen uden aftale. Konflikthåndteringen har været med til at give "Projekt Brandkadetter" en høj fastholdelseskontinuitet. Den milde reaktion har omvendt givet kritik fra enkelte instruktører og mentorer, der efterlyser en større grad af "*konsekvens*" og mulighed for bortvisning o.l. Det er dog evaluatorernes opfattelse, at der på trods af denne efterspørgsel efter "*konsekvens*" er en tendens til, at mentorer og instruktører i praksis ofte vælger den dialogiske form, kompromisser og milde sanktioneringer, som projektlederen argumenterer for. Det gjaldt eksempelvis i en af sagerne, hvor brandkadetten (en dreng) tog øjeblikkeligt ansvar for det hændte.

Konflikt i forbindelse med opvisning efter grundforløb

Arbejdsfunktionerne fordeles mellem brandkadetterne under forberedelserne til kadetternes første opvisning. En af brandkadetterne beder om at få arbejdsfunktionen *"nr. 1"* (Brandslukningsopgaverne er nummererede, for at alle kender deres funktion og ansvar på skadestedet). Brandkadetten får ikke lov til dette, selvom han *"spurgte først"*. Det gør brandkadetten irriteret og sur, da han får en følelse af, at instruktørerne afviser ham. Han melder derfor ud, at han ikke gider deltage i opvisningen.

Det medfører et skænderi mellem brandkadetten og en af instruktørerne. Konflikten optrappes, da brandkadetten kalder instruktøren for *"bøsse"*. Reaktionen bliver, at brandkadetten trues med at blive smidt ud af "Projekt Brandkadetter". Inden det sker, beder den implicerede instruktør dog brandkadetten om at gå ned i omklædningen og slappe lidt af og tænke sig om. Hvis han beslutter sig for, at han ikke vil deltage, skal han pakke sit tøj og tage hjem og dermed være ekskluderet af projektet.

Imens brandkadetten går ned for at pakke sit tøj, tænker han over situationen. Han overvejer, om det er værd at blive smidt ud af projektet på grund af en arbejdsfunktion, som han evt. kan varetage til næste opvisning. Han når frem til konklusionen, at han ikke vil opføre sig som en *"bums og en lille dreng",* men i stedet vil *"tage sig sammen".* Brandkadetten reflekterer også

over, hvordan han selv ville reagere, hvis han blev kaldt *"bøsse"*. Kadetten er imponeret over, hvordan instruktøren bevarer roen i situationen, da han selv ville have *"pandet ham en flad*", hvis han havde været i instruktørens sted.

Brandkadetten undskylder herefter overfor instruktøren, giver ham hånden og medgiver, at det var hans fejl. Instruktøren svarer ham: *"Respekt, jeg er glad for, at du kommer herhen og siger det til mig. Som en rigtig mand".*

Brandkadetten fik arbejdsfunktion nr. 1 ved den næste opvisning og bestod dimensionen.

Det kan diskuteres, hvad der udløser konflikten mellem brandkadetten og instruktøren, da oplevelserne beskrives meget forskelligt. Bliver brandkadetten afvist, eller er det brandkadettens udbrud, der er konfliktens lunte? Under alle omstændigheder betyder denne håndtering af situationen, at det bliver muligt at nedtrappe konflikten uden brug af hårde sanktioner. Straffens afmontering og konfliktens nedtrapning bestod af brandkadettens refleksion og undskyldning, der blev mødt med respekt og ny adgang for brandkadetten til at gennemføre opvisningen.

Forventninger om kulturoverførsel

Der er i "Projekt Brandkadetter" opbygget et forventningsbillede om brandkadetternes personlighedsudvikling i projektforløbet. Forventningerne, der udtrykkes i projektets dokumenter og hverdagsretorik, handler om, hvordan kadetterne gennemgår en dybere personlighedsudvikling, der får en positiv og afsmittende effekt i alle de kontekster, børnenes indgår i: Skolen, hjemmet, "på gaden", fritidsjob, fritidsaktiviteter. Vi ser denne forventning i formuleringer såsom, at et af "Projekt Brandkadetters" mål er, at de deltagende børn får en *"god adfærd i skolen"*, at de efter bestået kadetforløb vil *"deltage aktivt i undervisningen i folkeskolen"* og "*formindske deres fravær i skolen*" (UBK/Ansøgning 2010). På den ene side kan man sige, at størstedelen af børnene giver udtryk for at have fået positivt udbytte af "Projekt Brandkadetter", på den anden side vil det være risikabelt at antage, at dette udbytte er absolut kontekstuafhængigt og uden videre kan overføres til andre sammenhænge.

Projektet synes at medføre en udvikling hos brandkadetterne, som de selv beskriver som at blive mere *"pligtopfyldende"*, *"moden"* og *"ansvarlig"*.

> *"Jeg synes, jeg er blevet en smule mere moden… Før i tiden var jeg en smule barnlig… Nu tænker jeg mere på arbejdet, at jeg kan redde mennesker"* (Brandkadet/pige).

Også flere lærere giver tilbagemeldinger om, at de oplever en udvikling hos brandkadetterne:

> *"Det har skabt nogle motiverede og engagerede unge"* (Klasselærer).

> *"Vores to fagligt svage elever er vokset sådan på det"* (Klasselærer).

Brandkadetternes udvikling kan således godt ses i skolekonteksten, men begge lærere præciserer, at brandkadetternes udvikling ikke kommer direkte til udtryk i øget deltagelse i skolens faglige aktiviteter. Lærerne fremhæver, at de på det mere generelle plan oplever, at eleverne har fået en stolthed og et engagement, der kobler sig til "Projekt Brandkadetter" og emner, der relaterer sig til brandvæsenet. Eksempelvis når der er brandøvelse på skolen, eller når brandkadetterne har undervist deres klassekammerater i elementær førstehjælp.

Brandkadetterne gør selv opmærksom på betydningen af at være et subjekt i flere kontekster via deres beskrivelser af, hvordan henholdsvis skole og brandvæsen har forskellige indtryk af dem:

> *"De* (brandmændene… red.) *tænker nok, at jeg er sådan en positiv pige, der godt kan være genert, men smiler altid… Min lærer kender mig kun fra klassen, de kender mig ikke personligt, men de andre fra holdet, altså brandmændene, de kender mig en smule bedre… Her* (i skolen… red.) *er jeg nok den kloge pige, derovre* (på brandstationen… red.) *er jeg nok den generte, men altid glade pige, der altid er klar på at lave noget nyt"* (Brandkadet/pige).

Det er interessant at bemærke, at brandkadetten her oplever, at relationen til brandmændene er mere "personligt" end relationen til læreren, som de fleste brandkadetter har kendt igennem længere tid. Det peger på de bånd, der på forholdsvis kort tid skabes mellem brandmænd og kadetter. Omvendt er det bånd, der også indikerer "Projekt Brandkadetters" følsomhed overfor situationer og tilstande, hvor relationerne brydes og ophører, hvilket vi vender tilbage til i afsnittet "Relationer som de bærende stolper". Nedenfor bringer vi citater fra en anden brandkadet om at være forskellige "jeg'er" i forskellige sammenhænge.

> Brandkadet/dreng: *"I skolen tror jeg, lærerne synes, der er alt for meget gang i mig. Og i Brandkadet synes de, at der skal være mere gang i mig. Der er selvfølgelig også meget gang i mig der, men de er meget sådan: Jaa nu skal vi løbe. Og det*

orker jeg ikke. I skolen, hvis vi har idræt, der er jeg den allerførste, der er klædt om og parat. Det er jeg vild med. Men når jeg er ude på stationen, så er de alle sammen før mig. Så er jeg den allersidste".

Interviewer: *"Hvordan kan det være?"*

Brandkadet/dreng: *"Der er meget mere gang i dem* (brandmændene… red.)*. I skolen er det meget sådan: Der er Kürsad*[4]*, der er gang i. På brandstationen: Der er dovne Kürsad".*

Den forskel, der er i skolens og brandfolkenes forståelser af brandkadetterne, kan ses som et udtryk for, at brandkadetterne handler forskelligt og viser forskellige sider af sig selv i de to kontekster. Denne forskel i synet på brandkadetterne er også blevet bemærket i brandvæsenet og har skabt forundring og indignation:

"Vi kan slet ikke forstå det billede, der er af kadetten fra skolen. Han er helt normal på brandstationen" (Mentor).

"Han er jo ikke dum, tværtimod" (Mentor). (Mentor har det indtryk, at skolen synes, hans brandkadet er ubegavet.)

"Og jeg må sige én ting. De ting som jeg hører før og efter, det kan jeg slet ikke få til at passe på den unge mand. Og det tror jeg heller ikke, at min kollega kan… At han er så dårligt fungerende, at han skal smides ud af skolen. Så derfor har jeg mere på fornemmelsen, at det handler om miljøet og så måske… at hvis man en gang har fået et dårligt indtryk, så kan man aldrig nogen sinde hviske tavlen rent. Det er det, vi også ser med folk, der bliver straffet. Har du en gang taget. Men hallo, de har udstået deres straf. Ja det er kraftedeme lige meget… Så hvis du har betalt din regning, så må du også være gældsfri" (Mentor).

På trods af, at det lader til, at brandkadetternes udvikling i projektet ikke kan overføres til alle de sammenhænge kadetten lever i, virker det til, at der kan ske en ændring i handlinger, der forbindes med projektet. En kadet fortæller om, hvordan projektet har fået ham til at tænke mere over, hvordan han f.eks. håndterer fyrværkeri nytårsaften:

"Jeg har fået mere viden. Jeg synes, jeg er blevet meget mere ansvarlig. Nu ved jeg, der er meget mere ansvar i det. Selvom jeg prøver at brænde noget, så kan det

[4] Kürsad er et pseudonym. Evaluatorerne er bekendt med brandkadettens rigtige navn.

> *jo også være, jeg brænder mig selv… Nytårsaften så ved man, at hvis man skal fyre noget af, så fyrer man det ordentligt af og ikke efter hinanden, for det kan sagtens gå galt. Så jeg har udviklet flere tanker om det. Nu vil jeg tænke mig en ekstra gang om, før jeg sender en raket ud på gaden. Så vil jeg tænke over det. Tænke: Tænk hvis der sker noget. Tænk hvis den er en fuser og springer i min hånd. Så går det kun ud over mig selv"* (Brandkadet/dreng).

Brandkadetten fortæller yderligere, at han ville sige fra over for sine venner, hvis de kom i en situation, hvor de kunne komme i vejen for brandvæsenets opgaver. Det tyder på, at projektet har muligheder for at indfri målsætningen om, at brandkadetterne skal *"fungere som rollemodeller i deres nærmiljø"* med det slutmål at nedsætte hærværks- og chikanebrande (UBK/Ansøgning 2010). Det er dog værd at bemærke, at der næppe er tale om en radikal "adfærdsændring". Emnet relaterer sig nemlig stadig til projektet, og den undervisning brandkadetten har modtaget. Det er snarere tale om, at brandkadetten identificerer sig med brandmandsopgaven og brandmandsansvaret via hans deltagelse i brandmandspraksisser, og der kan herefter trækkes på denne erfaring i konfronterende situationer med netop brandvæsnet.

Til bryllup i Libanon - fordomme der flytter

Flere beretninger fra brandmændene indeholder fortællinger om modstand blandt kollegaer, da Københavns Brandvæsen i 2010 besluttede sig for at starte "Projekt Brandkadetter" som en del af arbejdsforpligtelserne.

> *"Da projektet blev meldt ud… lød der et ramaskrig på den station, jeg arbejder på. Det var en af de gange, jeg var ved at gå, for projektet blev fuldstændig kritiseret med "nu kommer der igen noget fra oven – og endnu engang kommer der mere, vi skal lave". De brokkede sig. Det er en blanding af, at man brokker sig over det, der kommer fra ledelsen nærmest pr refleks og så en slags dovenskab. Der er ikke nok brande i København mere, og så er man blevet vant til at lave en masse andet ved siden af, og det bliver på en eller anden måde forstyrret med nye projekter"* (Brandmand).

I skrevne 2012 har flere brandfolk meldt sig som mentorer og instruktører end ved projektets start, og vi vurderer, at flere brandfolk er blevet positive overfor ideen om at åbne brandstationerne for skoleelever, der gerne vil være brandkadetter. Der er for enkelte brandfolks side tale om et "spring" i deres indstilling til såvel "Projekt Brandkadetter" som til de unge deltagere.

> Instruktør/mentor: *"Det har gjort en kæmpe forskel for mig. Jeg var jo en af dem med rigtig mange fordomme, rigtig mange. Jeg har måttet æde rigtigt mange kameler undervejs. Alle mine fordomme er kommet til kort".*
>
> Interviewer: *"Hvilke fordomme kom du med?"*
>
> Instruktør/mentor: *"Sådan noget med at de er familier, der ikke rigtig tager sig af deres børn. Men min kadets familie har mange børn, og det går dem alle rigtigt godt. De er i gang med arbejde eller uddannelse… Jeg havde også en fordom om de undertrykte kvinder – men hjemme hos min kadet er det altså moren, der er chefen, og søsteren er også helt fremme, selvom de har tørklæde på".*

Andre mentorer fortæller om, hvordan deres indstilling rykkede sig, da de oplevede fordele ved at have brandkadetter med ud i særlige boligområder.

> *"Min indstilling er blevet vendt 180 grader. Jeg mærker succesen i dagligdagen. Når min kadet har været med ude i Mjølnerparken, så har vi fået positive tilråb"* (Instruktør/mentor).

På få roder synes der fortsat at være en vis modstand mod "Projekt Brandkadetter". Modstanden går bl.a. på, at nogle brandmænd oplever, at kollegaskabets integritet og privathed på stationerne brydes ved at åbne dørene for brandkadetaspiranter. Endvidere går kritikken på, at "Projekt Brandkadetter" er en tvungen opgave frem for en frivillig opgave.

> Brandmand på mentorkursus: *"Får man et godt resultat ud af at tvinge folk til det her? ... Det er også synd for børnene, hvis vi er tvunget til det".*
>
> Svar fra en kollega på samme kursus: *"Det handler om indstillingen. Jeg er nået så langt, at jeg er inviteret til bryllup i Libanon".*

Spørgsmålet om tvang vs. frivillighed vedrørende projektopgaverne for brandmændene indeholder et paradoks. På den ene side kan pligtopgaven give modstand, på den anden side betyder pligten, at der er mentorer og instruktører, der melder sig, som ellers ikke ville have gjort det, og som overskrider modstanden og bliver begejstret for deres relation til brandkadetterne.

Anbefaling: At projektopgaven som udgangspunkt fortsætter med at være en pligtopgave, men at der samtidigt arbejdes på at være fleksibel, opsøgende og i åben dialog med roder, hvor modstanden synes at være konstant.

"Hør nu her gutter… og gutinder"

Københavns Brandvæsen er en klassisk mandearbejdsplads, hvor kun få kvinder er ansat som indsatspersonel. En mentor udtrykker det således: *"Der er udpræget mandehørm i brandvæsenet".* Der har ligeledes været en ulige fordeling af drenge og piger blandt brandkadetterne. En fordeling der dog har udlignet sig mere og mere for hvert hold brandkadetter.

Brandkadetternes køn synes at blive tillagt betydelig værdi for praksis blandt både instruktører og mentorer. Kønnet får dog kun i enkelte observerede tilfælde betydning for, hvordan mentorerne kommer brandkadetterne i møde i udførslen af opgaver. I modsætning hertil fylder italesættelserne af kønsforskelle forholdsvis meget på grundforløbet samt i brandfolkenes forventninger til, hvilke typer opgaver henholdsvis piger og drenge kan udføre og hvordan:

> *"Typisk piger. I skal lige se, hvordan hjelmen sidder"*

Udtalelsen kommer fra en instruktør til pigerne på hold 2, der blev undervist i røgdykkerudstyr. Piger og drenge var i denne del af undervisningen opdelt. En del af pigerne kiggede sig i spejlet, da de havde lært at spænde deres hjelme.

På grundforløbet så vi, hvordan pigerne ofte blev verbalt glemt, når instruktørerne brugte udtryk såsom: "*Nu skal I høre her gutter*" for så efter lidt tid at tilføje *"og gutinder"*. Eller når de tiltalte det samlede brandkadethold som *"drenge"*. Derudover gav flere af instruktørerne udtryk for, at pigerne ikke formåede det samme som drengene. I den forbindelse blev der ofte henvist til pigernes fysik, som instruktørerne påpegede var svagere end drengenes. Modsat giver både en mentor og en drenge-brandkadet udtryk for, at pigerne er stærkere til den ikke-fysiske del af "Projekt Brandkadetter".

> *"Piger har svært ved de tunge ting… ikke? Drenge er jo mere stærkt fysisk bygget"* (Instruktør).
>
> *"De* (pigerne… red.) *kan det oppe i hovedet. De har lidt svært ved at tage fat i tingene, men de vil gerne"* (Mentor).
>
> *"I (brandkadet-)klassen var det pigerne, der havde styr på det. De kunne hele tiden følge med"* (Brandkadet/dreng).

På trods af dette har ingen af de brandkadetter, evaluatorerne har været i kontakt med, udtrykt, at de har haft en oplevelse af, at der blev gjort forskel på drenge og piger.

Nedenfor beskrives af en episode fra en af brandkadetternes praktikforløb.

I praktik på brandstationen

Efter at have tjekket sit sikkerhedsudstyr går brandkadetten ud for at klæde om til uniform. Brandkadetten kommer tilbage fra omklædningen med et par støvler, der er for små. Brandkadetten går tilbage for at hente nogle andre støvler. Nu viser det sig, at selerne til brandkadettens bukser er indstillet for stramt. Mentor og brandkadet forsøger i fællesskab at løsne selerne, så de passer bedre. Da det tager tid og er besværligt efterspørger mentor, at brandkadetten henter et par større bukser. Det vil brandkadetten ikke, da bukserne skal sidde pænt. Brandkadetten forklarer mentor, hvilken størrelse uniform, der fungerer mest klædeligt. Mentor og brandkadet får efter lidt tid i fællesskab indstillet selerne, så de passer.

For eksperimentets skyld har vi i casen ikke angivet, hvilket køn brandkadetten har. Ud fra forestillinger om, at det især skulle være pige-kønnet at udvise interesse for, hvordan *"hjelmen sidder"*, ville det være nærliggende at gætte sig til, at brandkadetten i casen, der ønsker, at bukserne skal sidde pænt, er en pige. Brandkadetten er dog en dreng.

Når brandkadetudtalelser holdes op imod instruktør/mentorudtalelser vurderer vi, at kønsforskels-betragtninger dominerer mere blandt de voksne end blandt børnene i "Projekt Brandkadetter". Bemærk endvidere ovenfor i afsnittet: "Action, arbejde og anerkendelse", hvordan motivationerne for at deltage i projektet synes at overskride mulige kønsforskelle, således er for eksempel den brandkadet, som i sin opvækst har været fascineret af brandmænd og brandbiler en pige.

Anbefaling: Instruktører/mentorer kan med fordel udfordre det at italesætte kønsforskelle i forbindelse med opgaveudførsel o.l, så der ikke opstår misforhold mellem udtrykte forventninger og faktiske forhold.

Rekrutteringsudfordringer

Når elever skal rekrutteres til "Projekt Brandkadetter", tager projektlederen og en repræsentant for brandfolkene i projektet ud på skolerne og fortæller om projektet. Dette rekrutteringsmøde skal motivere eleverne til at ville blive brandkadetter. Forud for rekrutteringsmødet er eleverne blevet orienteret om "Projekt Brandkadetter" af deres lærer, uu-vejleder og via skriftlige breve til

hjemmet. I flere tilfælde har eleverne skulle tage stilling til, om de vil ansøge om at blive brandkadet, før rekrutteringsmødet fandt sted.

Fra evalueringens side vurderes det, at der er en generel usikkerhed i rekrutteringsfasen blandt elever og lærere om, hvad projektet konkret indebærer. Der kan skitseres flere årsager til denne usikkerhed. Flere brandkadetter har givet udtryk for, at de ikke vidste noget om brandvæsenets arbejde, før de blev brandkadetter. Denne mangel på viden om brandmandsfaget kan tænkes at skabe usikkerhed, da eleverne ikke ved, hvad de går ind til. Udmeldinger fra brandkadetter, lærere og uu-vejledere tegner et billede af, at de skriftlige informationer, der indledningsvist bliver givet til skolerne om "Projekt Brandkadetter", ikke er fyldestgørende.

> *"Vi fik en seddel… Der var jo ikke ingen, der vidste noget ud over, hvad der stod på sedlen"* (Brandkadet/pige).

Usikkerheden omkring "Projekt Brandkadetters" indhold er en potentielt årsag til, at nogle elever ikke søger om optagelse i projektet. På den anden side betyder projektets tiltrækningskraft, at den manglende information for nogle elever er en sekundær faktor.

> *"Jeg havde ikke lyst, fordi læreren ikke vidste noget om projektet, men så tilmeldte jeg mig, fordi min veninde havde lyst"* (Brandkadet/pige).

Rekrutteringsmødet imødekommer til dels elevernes og lærernes usikkerhed omkring "Projekt Brandkadetter", fordi repræsentanten fra brandfolkene fortæller levende og konkret om, hvilke opgaver brandkadetterne skal udføre. Få elever husker de informationer, de har fået om "Projekt Brandkadetter" fra deres lærer, uu-vejleder samt af sedler til hjemmet. Derimod husker alle de elever, vi har snakket med, at der var en brandmand i deres klasse. En enkelt brandkadet har givet udtryk for, at det udelukkende var pga. de informationer, som brandmanden gav den pågældende dag, at han ansøgte om at blive brandkadet.

Når rekrutteringsmødet kun til dels imødekommer usikkerheden, skyldes det, at vi har oplevet, at "Projekt Brandkadetter" ofte forklares i indforståede fagtermer, som lærere og elever kun delvist forstår. Eksempelvis blev der fortalt om slangeudlægninger, stiger og sprøjter uden forklaring af, hvad disse ting er.

Anbefaling: Der udarbejdes en fyldig præsentation af "Projekt Brandkadetter", som gives til lærerne ved første kontakt. Derefter tager en repræsentant fra "Projekt Brandkadetters" ledelse sammen med en uniformeret (pga. signaleffekt) instruktør og en "ve-

teran-brandkadet"[5] *(en dimitteret kadet) ud på skolerne og holder rekrutteringsmøder. Brandkadetten fortæller om sin oplevelse med "Projekt Brandkadetter", og instruktøren kommer med konkrete beskrivelser af, hvilke opgaver eleverne vil få som brandkadetter.*

Stor interesse – men mange fritidsinteresser

"Projekt Brandkadetter" forventer stor fleksibilitet af brandkadetterne fritid. Under grundforløbet foregår undervisningen på en fastlagt ugedag. I praktikperioden har brandkadetten vagt hver 4. dag sammen med sin rode. I denne periode ruller mødedagen således uge for uge. I sidste fase, hvor brandkadetten indgår i Ungdomsbrandkorpset og får tilbudt fritidsjob, er det nødvendigt at afsætte to ugedage til projektet. Den ene til fritidsarbejde og den anden til Ungdomsbrandkorpset. Den store variation i, hvilke ugedage der skal afsættes til "Projekt Brandkadetter", vanskeliggør det at passe projektet ind i forhold til børnenes øvrige fritidsaktiviteter. Alle elever vi har talt med, som har valgt ikke at søge om at blive brandkadet, begrunder deres fravalg med den manglende kompatibilitet mellem "Projekt Brandkadetter" og deres øvrige fritidsaktiviteter. De udtrykker alle ærgrelse over dette, da de synes projektet er spændende, og gerne ville være en del af det, hvis de kunne.

Organiseringen af mødedage under de tre faser i brandkadetforløbet lader sig vanskeligt ændre, da "Projekt Brandkadetter" nødvendigvis må tilpasses rutinerne i brandvæsenet. Når dilemmaet ved kompatibiliteten mellem "Projekt Brandkadetter" og fritidsinteresser nævnes her, er det for at give en mulig forklaring på, hvorfor nogle elever vælger ikke at tilmelde sig på trods af deres interesse for projektet.

Samarbejde mellem skole og "Projekt Brandkadetter"

"Projekt Brandkadetter" høster som idé stor anerkendelse blandt ledelse, lærere og uu-vejledere på de deltagende skoler. Der er en oplevelse af, at projektet *"giver noget andet, end andre tilbud"*. Dette andet består af flere elementer. *For det første* giver det brandkadetterne et fritidsjob på en voksenarbejdsplads. Det kan udfordre brandkadetterne i forhold til de forventninger, der er til dem. En lærer formulerer det således: *"Man skal være pligtopfyldende for at være med". For det*

[5] Det er allerede afprøvet med positiv effekt, at en "veteran-brandkadet" deltager i rekrutteringsmøde på de sidst ankomne skoler.

andet beskriver enkelte lærere, at "Projekt Brandkadetter" i kraft af sin mentorordning kan give en god voksenkontakt til brandkadetterne. En voksenkontakt der i enkelte tilfælde ikke er i hjemmet, og som lærere giver udtryk for at have vanskeligt ved at finde tid til i deres arbejde.

Samarbejdet mellem skolerne og "Projekt Brandkadetter" består af mange elementer:

- Indledende kommunikation om "Projekt Brandkadetter".
- Rekrutteringsmøder på skolerne.
- Møder mellem klasselærere, uu-vejleder og "Projekt Brandkadetters" ledelse.
- Forældreinformationsaftener.
- Løbende kommunikation om skolefritagelse til "Projekt Brandkadetters" undervisning og aktiviteter.
- Kontakt vedrørende bekymringer om enkelte brandkadetters faglige og sociale trivsel.
- Skolers deltagelse ved brandkadetternes opvisningsarrangementer.

Lærere og uu-vejledere på en del af de deltagende skoler efterlyser en bedre organisering af kommunikationen mellem skole og "Projekt Brandkadetter". Der savnes en mere tydelig koordinering af projektets og skolens aktiviteter samt gensidig forventningsafstemning om tidsforbruget til projektet.

> *"Jeg tror, der var nogle forventninger fra projektet om, at vi kunne give noget mere og have mere tid til at afholde møder og give information osv. Men vi har bare ikke haft tid til det, fordi vi ikke har fået timer til det"* (Klasselærer).

Nogle af skolerne har oplevet et dilemma, når "Projekt Brandkadetters" arrangementer og undervisning ikke koordineres med skolernes aktiviteter. Det har blandt andet betydet, at brandkadetterne er blevet taget ud af skolen en dag, hvor der var "national testdag" for alle landets skoler.

En stor del af kommunikationen mellem skole og projektet foregår via telefonsamtaler. Opkaldene handler om praktiske anliggender såsom at give brandkadetten tidligere fri og om en interesse for at få informationer om den enkelte brandkadets baggrund samt sociale og faglige trivsel i skolen. Lærerne sætter pris på den tætte kontakt og opfølgning, der særligt er mellem mentor og klasselærer, men gør samtidigt opmærksom på, at de ikke har allokeret timer til det.

> *"Det har været lidt en stor mundfuld… Det har vi ikke tid til. Men det er fedt, at der både er kontakt fra mentor til skole til hjemmet, som gør, at man ved, hvad der foregår"* (Klasselærer).

> *"Det har været rigtigt fedt, at mentorerne også kontakter os om, når kadetterne skal have fri, så det ikke kun er kadetterne, der kommer og siger, at de skal have fri til brandkadet"* (Klasselærer).

Anbefaling: Forventninger omkring timeallokering til "Projekt Brandkadetter" afstemmes løbende med lærere gennem projektforløbet. "Projekt Brandkadetters" tidsplan og forventninger til de deltagende elever koordineres med klassens aktivitetsplan, der udarbejdes for næste skoleår i foråret. Det giver skolen mulighed for at allokere timer til den ansvarlige lærer samt at advisere andre lærere om, at eleverne tages ud af enkelte timer. På den måde kan projektet blive en naturlig del af skolens og lærerens arbejde.

Relationer som de bærende stolper

Når man går de foregående analyser igennem på tværs, så kan "Projekt Brandkadetters" positive resultater samlæses og oplistes med følgende centrale nøgleord og sætninger:

- Højt gennemførelsesresultat på grundforløb og praktik.
- Brandkadetterne deltager reelt i brandmandsarbejde.
- Brandkadetterne tiltrækkes af projektets actionprægede indhold.
- Brandkadetterne mødes med stor anerkendelse og respekt.
- "Projekt Brandkadetter" praktiserer *milde* sanktioneringer ved ureglementerede handlinger.
- Mestendels af brandkadetterne udfører brandmandsopgaverne meget tilfredsstillende.
- Ifølge flere brandkadetterne har det været en stor livsoplevelse, der har givet indsigt, udvikling og stolthed.
- Ifølge flere mentorer og instruktører har kadetarbejdet været en positiv og udviklende oplevelse.
- For enkelte mentorer har oplevelsen betydet en radikal udfordring af egne fordomme om *"rødder"*.

Det vurderes fra evaluatorernes side, at det betydningsfulde og bærende omdrejningspunkt i disse resultater er relationen mellem brandkadetter og instruktører i grundforløbet, og mellem den enkelte brandkadet og hans/hendes mentor i praktikforløbet. Relationernes mening træder frem i brandkadetfortællin-

gerne i vendinger som *"det bedste er selve brandmændene"*, *"familieagtig"* og *"en oplevelse for livet"*.

> *"Udrykningerne er fede. Så bliver jeg spændt… Men egentligt behøves det ikke at være det bedste. Jeg tror, det bedste er selve brandmændene"* (Brandkadet/dreng).

> *"Man kommer til at blive en familie derude, fordi brandmændene er sammen i så mange år… Jeg har kun været derude med dem i 3 måneder, og man er allerede familieagtig. De tager virkelig godt imod en"* (Brandkadet/dreng).

> *"De tog imod mig, som om de havde kendt mig i flere år… Det er en oplevelse for livet"* (Brandkadet/pige).

Relationens karakter kan benævnes som en **mester-elev** relation, hvor instruktørerne og senere mentoren er læremesteren, der følger brandkadettens vej fra elev, der udvælges til brandkadetforløbet, til dimitteret brandkadet, der går videre i Ungdomsbrandkorpset. Relationerne fører brandkadetten ind i fælles brandmandsfaglige praksisser. Den succesfulde mester-elev relation er endvidere karakteriseret af gensidig tillid, respekt og venlighed, der fører til udvikling og læring hos begge aktører. Omvendt ses der eksempler på brandkadetter, der ikke har fået en fast mentor, eller hvor der har været manglende kontakt mellem mentor og brandkadet. I de tilfælde kan det konstateres, at der ofte har været problemer med at skabe tilhørsforhold mellem brandkadet og "Projekt Brandkadetter".

Det tillægges også betydning, hvordan de lokale roder og brandstationer fungerer som ramme "udenom" mester-elev relationen. Når rode og station bakker deres mentorkollegaer op i det daglige og deltager i relationsopbygningen, så styrkes brandkadettens tilhørsforhold ikke bare til mentor, men til "brandmændene" som professionsgruppe, hvilket kommer til udtryk i ordene:

> *"Brandmændene er enorm søde og sjove – og de er nærmest alle sammen mine mentorer"* (Brandkadet/dreng).

4. Afslutning

Evalueringsrapporten opsamler følgeforskningens resultater, hvor brandkadetter og brandmænds praksisser er fulgt i en 9 måneders periode.

Vi har som evaluatorer oplevet, at dørene på brandstationerne har været åbne for os.

Brandfolk og "Projekt Brandkadetters" ledere har mødt os positivt og delt ud af deres betragtninger, vurderinger og erfaringer i arbejdet. Det samme har projektets børn og unge, hvis mange levende beretninger har givet os et mangesidet indtryk af projektet set fra et børneperspektiv.

"Projekt Brandkadetter" er et deltagelsesprojekt, hvor såvel de unge som deres mentorer har bevæget sig i nye og til tider udfordrende læringsprocesser og overskredet generations- og kulturafstande. Det har været et privilegium at "kigge" med som forskere.

Århus Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Campus Emdrup, den 10. maj 2012

Helle Rabøl Hansen

Naja Kinch Sohn

Helle Rabøl Hansen & Naja Kinch Sohn

Litteraturliste

UBK/Status 2011: Projektbeskrivelse og halvårsstatus af "Projekt Brandkadetter". (Januar 2012). Københavns Brandvæsen.

UBK/Succes 2011: Indikatorer & Succeskriterier for Ungdomsbrandkorpset 2011 – 2012. (Juni 2011). Københavns Brandvæsen.

UBK/Ansøgning 2010: Klar til uddannelse og arbejdsmarked uden kriminalitet. (Juli 2010). Københavns Brandvæsen.

Børnerådet 2012:
http://www.boerneraadet.dk/b%c3%b8rnekonventionen/b%c3%b8rnekonventionens+artikler Lokaliseret på www d. 07. 05. 2012

Gilliam, L. (2009). *De umulige børn og det ordentlige menneske: Identitet, ballade og muslimske fællesskaber blandt etniske minoritetsbørn*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Nissen, M (2012). *The subjectivity of participation*. Philadelphia: Mind, Culture and Activity.

Lave, J. & E. Wenger (2003): *Situeret Læring*. København: Hans Reitzels Forlag.

Wenger, E. (2004): *Praksisfællesskaber.* København: Hans Reitzels Forlag.